

Islahı hayvanat kanunu

(Resmî Ceride ile neşir ve ilân : 29/VI/1926 - Sayı : 407)

No.
904

BİRİNCİ MADDE — Aygır ve boğa sahibi olan her fert bulunduğu köy veya mahalle ihtiyar meclisine her sene aygır ve boğasını muayene ettirmek ve bunlar hakkında verilecek karara harfiyen tebaiyet etmekle mükelleftir.

İKİNCİ MADDE — Her vilâyet veya kaza baytar müdür ve memurları buldukları menatıkta birinci maddede muharrer ihtiyar meclislerinin vezaifini teftiş ve ifa ettirmekle mükellef olup damızlığa tefrik olunan aygır ve boğalar için şahadetname ita ederler.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Gerek efrat yedinde bulunan ve gerek köy namına mukayyet bulunup ikinci maddedeki baytar şahadetnamesini haiz olan ve hara, inekhane, ağıl ve aygır depolarında ve sıfat tecrübe merkezlerinde mevcut bulunan damızlık hayvanat, ne hali hazarî ve ne de hali seferide hiç bir sebep bahane ile orduya alınamazlar.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Her nevi hayvanatın damızlığa elverişli erkek ve dişilerinin her ne suretle olursa olsun memaliki ecnebiyeye ihracı memnudur.

BEKİNCİ MADDE — Hara, inekhane, ağıl, aygır deposu, sıfat ve tecrübe istasyonları tesisine elverişli olup Hazineye ait bulunan çiftlikât ve meralar, Ziraat vekâletince gösterilecek lüzum ve miktar üzerine, Heyeti Vekile kararla hususata mezkûreye tahsis olunur.

ALTINCI MADDE — Müdafaai Milliye vekâleti orduya veya remont depolarına lâzım olan hayvanatı, tercihan memleket dahilinden ve Hükûmetin resmî veya şahadetnameli aygırlarına çektilen kısraklardan doğan hayvanlar meyanından mubayaa eder.

YEDİNCİ MADDE — Islah ve teksiri hayvanatın umur ve muamelâtile müessesatın idare ve teftişi munhasıran Ziraat vekâleti tarafından idare olunur.

SEKİZİNCİ MADDE — Islah ve teksiri hayvanat müfettişleriyle hara, depo ve müessesatı saire müdürü ve memurini fenniyesi, tanzim olunacak nizamnameye tevfiikan, Ziraat vekâleti tarafında itihap ve tayin olunur.

DOKUZUNCU MADDE — Hara, inekhane, ağıllar ve tecrübe istasyonları ve aygır depolarının mahalli tesisi ve bunlarda teksir edilecek damızlık hayvanatın ve aygır depolarında bulundurulacak aygırların adedile nevi ve ırk ecnasının ve islah ve teksir usulünün tayini ve kavanin ve talimatnamelerin ve olbaptaki bütçenin ihzarî mahiyette tanzimi, Ziraat vekilinin riyaseti altında Müdafaai Milliye remont müfettişi, baytar dairesi reisi, süvari şubesi reisi, umuru baytariye müdiri umumisi ile ziraat müdiri umumisinden ve islahı hayvanat şubesi müdürile Ziraat ve baytar mekâtibi âliyesi zooteknik muallimlerinden müteşekkil islah ve teksiri hayvanat komisyonu tarafından icra olunur.

ONUNCU MADDE — Tahsisatı muvazenei hususiyeden tesviye edilmesi lâzım gelen damızlık hayvanatın mubayaa ve tevzii; köy hesabına damızlık boğa,

koç ve teke tedariki; haralardan verilecek bu gibi hayvanatın tevzii; aygır depoları ve sifât istasyonları inşası; yarışların ve hayvanat sergilerinin küşadı; verilecek madalya ile mükâfatı naktiye miktarının tayini; damızlığa elverişli erkek hayvanatın tasdik muamelesi veya ihsası (İdiş edilme) ve ıslah ve teksiri hayvanat uğrunda muvazenei hususiyeden sarfı lâzımgelen tahsisat hakkınıkinda bütçe ihzarile hususu mezkûrun terakkisi için Ziraat vekâletince ittihaz edilecek tedabirin temini tatbiki; valilerin riyaseti altında ciheti askeriyeden tayin edilecek mutahassis memur ile mahallî baytar ve ziraat müdürü veya memurları ve ticaret ve ziraat odaları ile belediyeden müntehap birer azadan ve erbabı ziraat ve teksiri hayvanatla mütevağgil ehli vukuftan üç zatten mürekkep bir komisyon tarafından icra olunur. Şu kadar ki ecnebi ırklara mensup damızlık intihap ve mubayaası Ziraat vekâletince badettasdik ifa olunur.

ON BİRİNCİ MADDE — 1927 senei maliyesinden itibaren Ziraat vekâleti bütçesinde ıslah ve teksiri hayvanat masarifi namile açılacak fasıldan sarfolunmak üzere âtideki maddelerde gösterilen vezaif ifa olunur :

1 - Hara, inekhane, ağıl ve tecrübe istasyonları masarifi tesisiye ve daimesi ve memurin ve müstahdemi maaşatı ve muessesatı mezkûre ile mühtaç köy ahalisi ve aygır depoları için damızlık hayvanat mubayaası;

2 - Yarışlarda ve hayvanat sergilerinde tevzi edilecek mükâfatla madalyalar esmanı ve eins damızlık hayvanat teksir ve bunların iskân ve tağdiyelerine itina edenlere ve bu maksada mebni teessüs etmiş cemiyet veya şirket veya kooperatiflere verilecek mükâfat;

3 - ıslah ve teksiri hayvanat için muvazenei hususiyeleri kâfi olmayan vilâyata muavenet.

ON İKİNCİ MADDE — 1927 senei maliyesinden itibaren vilâyat meclisi umumileri, bütçelerinde ıslah ve teksiri hayvanat için âtideki mevaddı havi bir faslı mahsus açmağa mecburdurlar :

1 - Fakir köyler ahalisine ve damızlık hayvanat hesabına tevzi edilmek üzere boğa, koç ve teke esmanı;

2 - At ve yarış hayvanat sergileri masarifi ile mükâfat bedeli ve cirit meydanları tefriki;

3 - Müşterek depolar için mubayaa edilecek damızlık aygır esmanı;

4 - İdiş ameliyatı masarifi ile ameliyat neticesinde mürt olan hayvanat hesabına ita edilecek tazminat.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Valiler, ikinci madde mucibince, dairci memuriyetleri dahilindeki aygır ve boğaları her sene muayene ettirmekle mükelleftirler Muayene olunan aygır ve boğalar meyanında damızlığa elverişli olaların eshabına sifât müsaadesini mübeyyin ve baytarın mührü zatisile memhur matbu bir şahadetname verilir ve damızlığa elverişli olmayan hayvanlar idiş yapılır. Hayvanatın yaşı ve evsafı umumiyesini ve sahibinin ismini havi olan işbu sifât şahadetnamelerinin hükmü bir sene için muteber olup bir gûna resme tâbi değildir.

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Her köyde damızlık bir boğa bulundurulması ve yüzden fazla ineği olan köylerde beher yüz için ekalli bir boğa bulundurulmak mecburidir. Mezkûr boğaların esmanı ve tağdiyeleri masarifi köy kanunu mucibince köyler heyeti ihtiyariyeleri tarafından ineği olan köylülerden cemi ve tedarik edilir.

ON BEŞİNCİ MADDE — Vilâyat ıslahı hayvanat komisyonlarının gösterecekleri lüzum üzerine, boğa tedarikinden âciz fakir köylere icap eden boğalar

ya vilâyat muvazenei hususiyesinden veyahut Ziraat vekâleti haralarında yetişenler meyânından tedarik ve ita olunur. Vekâleti mezkûre bütçesinde boğa mu-bayaasına tahsis edilen meblâğdan dahi aynen boğa vermek suretile muavenet edilir.

ON ALTINCI MADDE — İslah ve teksiri hayvanata elverişli şeraiti haiz olan menatikta Ziraat vekâleti tarafından hara, aygır deposu, inekhane, ağıllar ve tecrübe istasyonları ve genç tay ve dana çiftlikleri ve vilâyat tarafından lüzumu kadar sıfat istasyonları tesis ve küşat olunur.

ON YEDİNCİ MADDE — Hara ve inekhane ve ağıllarda gerek yerli ve gerek ecnebi uruka mensup fers, merkep, camuz, bakar, ağnam ve keçiler damızlık için teksir edilir. Burada yetiştirilen aygırlar, depolara ve hayvanatı saire dahi nizamnamei mahsusunda beyan edilen şerait tahtında vilâyat ıslah ve teksiri hayvanat komisyonları tarafından irae edilecek köyler heyeti ihtiyariyelerine meccanen tevzi ve damızlık hayvanat ashabına ve ıslah teksiri hayvanat maksadile teşekkül etmiş şirketlere, bedeli mukabilinde ita olunur.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Aygır depolarında hususile süvari ve topçu hayvanatı yetiştirmeye mahsus aygırlar bulundurulur. Bu aygırlar sıfat mevsiminde, ahali hayvanatına meccanen mukârenet etmek üzere, 16 ncı maddede beyan olunan sıfat istasyonlarına sevkolunur.

ON DOKUZUNCU MADDE — Müsterek aygır depolarında, muntakada mevcut kısrakları idareye kâfi aygırları on sene zarfında tedarik etmeğe Hükûmet mecburdur. Bunların nısfı vilâyat muvazenei hususiyesinden ve nısfı diğeri ve alelhusus ecnebi uruka mensup olan aygırlar Ziraat vekâleti tarafından temin olunur.

YIRMİNCİ MADDE — Ziraat vekâleti halisüddem arap hayvanlarının kaydine mahsus bir nesilname «stöd buk» tesis ve bu işle iştilal etmek üzere vekâlette Umuru baytariye müdiri umumisi ıslahı hayvanat şube müdürü ve müfettişi umumisinden mürekkep bir nesilname komisyonu teşkil eder. Taşralarda bu işle, dokuzuncu madde mucibince teşekkül eden ıslahı hayvanat komisyonları muvazzaftır.

YİRİMİ BİRİNCİ MADDE — Bu nesilnameye:

1 - Şimalen Asyavi suğra, garben Bahrişefit, Süveys kanalı, Bahriahmer, cenuban Aden ve Umman denizleri ve şarkan Basra körfezi ve İran ile mahdut kıtada, Urfa ve havalisi ile Suriye, Hicaz ve Yemen ve İrakta ve çölde tevelliüt etmiş kısrak ve aygırların veya Ziraat vekâletince musaddak aygır ve kısrakların yavruları;

2 - Ana ve babaları nesilnamede mukayyet olan taylar doğrudan doğruya;

3 - Ana ve babaları nesilnamede mukayyet olmayan tayların kaydi için merkezde nesilname komisyonunca ve taşrada onuncu madde mucibince teşekkül eden komisyonlar marifetile badelmuaayene kaydolunurlar.

Muayenede nukatı âtiye nazarı dikkate alınır:

Tenasüp ve amudiyeti muntazam, irtifai beden beş yaşını ikmal etmiş olanlarda asgarî 1,45 ve azamî 1,60 olması, evsafı nesliyesi arap ırkına ait olan evsafa tevafuk etmesi.

Bu evsaktan bilhassa atidekiler nazarı itibare alınır:

Cephe düz ve geniş, profil müstakim veya fevkulenf hafif mukaar, baş ve kulaklar küçük, boynun hafei ulviyesi düz, sağrı ufkî veya hafif mail olup çok mail olmamak ve kulaklarda, çene altında ve topuklarda uzun kıllar bulunmamak.

YİRMİ İKİNCİ MADDE — Yeni doğan tayların kayıt muamelesi, nihayet on beş gün zarfında merkezde nesilname komisyonuna, taşrada nihayet bir ay zarfında ıslahı hayvanat komisyonlarına vukubulan müracaat üzerine ifa olunur.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MADDE — Islahı hayvanat komisyonlarının mazbataları nesilname komisyonu tarafından tetkik ve kabul edildikten sonra kayıt muamelesi yapılır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Nesilnamede mukayyet olan hayvanat sahiplerine Ziraat vekâleti tarafından vesika ita olunur.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — İşbu kanunun tarihi neşrinden itibaren beş sene mürrurundan sonra nesilnamede mukayyet olmayan hayvanat, Hükûmetin resmen kabul etmiş olduğu yarışlarda kendi sınıfından olan hayvanat ile koşuya iştirak edemez.

YİRMİ ALTINCI MADDE — Nesilnamede mukayyet hayvanlar sahibi tebeddül ettiği vakit ikinci sahibinin ismi nesilname komisyonuna sahibi tarafından tahriren bildirilir.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Her sene veya iki senede bir vilâyat merkezlerinde veya münasip mevakiinde at yarışları ve hayvanat sergileri tertip ve küşat edilir. Yarışlarda kazanan ve sergilerde eşkâl ve tenasübü muvafık görülen aygır, kısırak, tay, ester ve merkeplere ve danalara ve hizmeti ziraiye ve sütçülüğe veya kasaplığa elverişli inek, öküz ve mandalara keza koç ve teke ile iyi yün ve kıl ve süt ita eden ve kasaplığa elverişli olan koyun ve keçilere ve hayvanlarını hıfzassihha kavaidine tevfikân iskân ve tağdiye edenlere, Hükûmet tarafından irae edilen ecnasa mensup asıl ve halisüddem veya nısfüddem damızlık hayvan yetiştirenlere, ve bunlar için şecere ve sicil tutan hayvanat ashabına mükâfatı naktiye ve teşvikat madalyası verilir.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — Emlâki milliye meyânında bulunan meralar, damızlık hayvan yetiştirenlere ve bu maksatla teşekkül eden şirketlere tercihan icar edilir.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Ziraat vekâleti ile vilâyat, ahaliye ait tay ve danaların yaz mevsiminde ve üretilen muayyene mukabilinde usulü dairelerinde tağdiyeleri için hususî meralar tertip ve ihzar ettikleri gibi meraların ıslahı ve sunî çayırın ihdası için iktiza eden çayır tohumlarını damızlık hayvanat ashabına meccanen ita ederler.

OTUZUNCU MADDE — Sergilere ve yarışlara getirilen ve götürülen ve damızlık için celbolunan hayvanat, ıslah ve teksiri hayvanat komisyonlarının ita eyleyecekleri vesikalarla, Hükûmete ait berrî ve bahrî bileümle vesaiti nakliye tarafından nısıf ücretle naklolunur.

OTUZ BİRİNCİ MADDE — Aygır ve boğalarını, muayene heyetinin muayene ve tastikından kaçıranlardan veya muayene heyetince sıfatına müsaade edilmeyerek idiş edilmesine veya tefriğine karar verilen hayvanları burdurmayanlar ve ayırmayanlardan on ve bu kabil hayvanları hilâfı memnuiyet inek ve kısraklara çekmede devam eyleyenlerden yirmi lira hafif cezayı naktî alınır ve hayvan behemehal burdurulur ve idiş edilir.

OTUZ İKİNCİ MADDE — Aygır ve boğalar için muayene heyetlerince verilen ve hükmü bir sene muteber olan şahadetnameleri tahrif veya diğetine ita veya

hut her hangi bir suretle müteakip senelerde sahte olarak istimal edenlerden yirmi lira cezayı naktî alınır.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MADDE — Köylere verilen boğa ve aygırların bakılmasını ve iâşesini ihmal eden heyeti ihtiyariyelerden otuz lira cezayı naktî tahsil olunur. Eğer işbu ihmal ve teseyyüp hayvanın telefini mucip olursa bedeli ayrıca heyeti ihtiyariyeye tazmin ettirilir. Telef olan hayvanı ziraat vekâleti tedarik etmiş ise bedeli zamân Hazineye, idarei hususiye tedarik etmiş ise idarei hususiye veznesine teslim ve köylü tarafından köy namına mübayaa edilmiş ise köy kanunu mucibince köy sandığına irat kaydolunur. 32 nci maddede muharrer cezayı naktiler köy sandıklarına aittir.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MADDE — Köylere verilen boğaların iâşe ve bakım masrafı hissesini vermektan imtina eden inek sahiplerinden, hissei mezkûre köy kanununun 66 nci maddesi mucibince tahsil olunur.

OTUZ BEŞİNCİ MADDE — Halisütdem arap hayvanı için verilecek nesilnameye dercedilmek üzere vukubulan işaretin yanlış olduğu tahakkuk ettiği takdirde işbu işaret kimin tarafından vâki olursa olsun o zate ait hayvanat fima-bat nesilnameye kabul edilmeyeceği gibi Hükûmetin tertip ettiği resmî yarış-lara da iştirak ettirilmez.

OTUZ ALTINCI MADDE — Gerek Efradın yedinde bulunup muayene heyetlerinin şahadetnamelerini haiz olan ve gerek hara, inekhane, aygır depoları ve sifât ve tecrübe merkezleri gibi müessesatta mevcut bulunan erkek ve dişi damızlık hayvanata her nam ile olursa olsun; vaziyet edenler veyahut bu yolda bir emir verenler, her kim olursa olsun ve her ne rütbede, bulunursa bulunsun, bir haftadan akal olmamak üzere mahkemece hapsedildiği gibi hayvanat ta derhal yerine iade olunur ve bunlardan her hangi suretle telef olanlar varsa tazmin ettirilir.

OTUZ YEDİNCİ MADDE — Damızlığa elverişli olduğuna dair şahadetnameyi haiz olan aygır ve boğalar her türlü rüsumdan muaftır.

OTUZ SEKİZİNCİ MADDE — İşbu kanunun sureti tatbikiyesi bir talimat-namei mahsus ile tayin olunur.

OTUZ DOKUZUNCU MADDE — Bu kanun her kasaba ve köyde neşir ve ilân tarihinden muteberdir.

KIRKINCI MADDE — İşbu kanunun icrasına Ziraat, Maliye, Dahiliye, Adliye ve Müdafaai Milliye vekilleri memurdur.

7 haziran 1926

<i>Cümhuriyet Riyasetine tebliği</i>	:	9 - VI - 1926 tarih ve 1/291,285,77 No. lu tezkere ile
<i>Berayı neşir ve ilân kanununun Başvekâlete tebliği edildiğini müşir Cümhuriyet Riyasetinden mevru tezkerenin tarih ve numarası</i>	:	15 - VI - 1926 ve 4/544
<i>Müzakeratı ihtiva eden zabıt ceridelerinin cilt ve sayıfası</i>	:	Cilt Sayıfa
	:	1 287
	:	2 581,745,843,844
	:	17 73
	:	21 281
	:	25 57:58,824
	:	26 8:11,94:103,143,150:153,173,177, 203:206

İşbu kanunun alâkadar olduğu diğer kanunların numaraları : 266

CETVEL

Seyahat eden memurunin sıfatı memuriyeti	Memur için	Seyahat masrafı		Yevmiye Memur için	Memuriyeti muvakkate veya va- zifei resmîye ile memaliki eenebi- yeye azimet ve avdet veya me- maliki mezkûre dahilinde bu su- retle seyahat eden memurunin seyri seri ile nakledebilecekleri eşya miktarı	Memurinin seyri seri ile nakledebilecekleri eşya mikdarı	Memurinin seyri adi veya vesaiti saire ile naklede- bilecekleri eşya mikdarı
		Aile efradı- nın her biri için	Hizmetkârların her biri için				
1 Büyük elçiler, vekâlet müsteşar- ları	Ekspres ve yataklı vagon ücreti da- hil olmak üzere birinci mevki tren, tayyare, vapur, otomobil, araba, mek- kârı, kayak, hamal vesair vesaiti nakliye ücreti	Aynen me- mur misillü	İkinci ve bulun- madığı takdirde birinci mevki şî- mendifer ve ikin- ci mevki vapur ücreti	Türk lirası 4	Kilo 100	Kilo 120	Kilo 200
2 Orta elçiler, müşavirler, müdiri umumiler	»	»	»	3			
3 Başşehbenderler, sefaret müste- şarları, müşavir muavinleri, vekâ- let müdürleri	»	»	»	2			
4 Şehbenderler, sefaret kâtipleri, müstakil şehbender vekilleri, otuz lira maaşlı diğer memurin	»	»	»	1,50	75	75	150
5 Şehbender vekilleri, kaçırlarlar, sefaret evrak memurları, otuz lira- dan dü maaşlı diğer memurin	»	»	»	1			
				[1]			[2]

[1] Efradı ailelerinin her biri için memura verilen miktarın sülüsü, hizmetkârlarının her biri için sülüsü tesviye olunur.

[2] Efradı ailelerinin her biri için bu miktarın nisfi ilâve olunur.